

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Keski-Suomen ELY-keskus katsoo, että hallituksen esitys on sinänsä kannatettava, mutta samalla se on haastava kokonaisuus. Työnhakijoiden työnhaun aktivointi on periaatteessa hyvä asia. HE:n haasteet liittyvät mm. aikatauluihin, tietojärjestelmiin, henkilöstöresursseihin, ostopalveluna hankittaviin TE-palveluihin sekä uudistuksen todellisiin työllisyysvaikutuksiin.

HE:ssä ei ole lainkaan huomioitu esitettävän lain vaikutuksia ELY-keskuksiin, jotka hankkivat TE-palveluja sekä TE-toimiston että kuntakokeilujen asiakkaille.

Palveluntuottajilta hankittavien ja viranomaisten toteuttaminen haastattelujen yhteensovittaminen pitää ratkaista hyvin selkeillä pelisäännöillä. On järkevää, että osa haastatteluista hankintaa yksityisiltä palveluntuottajilta. Niillä on resursseja ja kykyä tehdä haastatteluja. On myös tarpeen, että palveluntuottajat pääsevät rajatusti kirjaamaan asioita Ura- tai Tea-järjestelmään. Muutoin jonkun viranomaisen on tehtävä tämä kirjaamistyö.

Työnhakijoille tehtävien haastattelujen määrä on iso. Kuitenkin haastatteluun käytettävissä aika on hyvin lyhyt. Kokemus on osoittanut, että 45 minuutissa ei ehditä kovin syvälliseen keskusteluun. Lisäksi esim. työnhakijoiden tavoittaminen ja asioiden kirjaaminen vie työaikaa. Työnhakijoiden elämäntilanteet ja työnhaun asiat ovat usein monimutkaisia. Oman lisänsä asiaan tuo se, että haastatteluihin liittyy myös tietyn tyyppinen kontrollinäkökulma. On vaarana, että haastatteluista tulee ainakin osin kontrollikeskusteluja eikä aitoja työnhakukeskusteluja jo pelkästään ajanpuutteen vuoksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Resurssien riittävyys TE-toimistoissa (ehkä myös kuntakokeiluissa) voi olla iso haaste. Yksi haastattelu ja siihen liittyvät kirjaamistehtävät vievät aikaa. Samoin kokemus on osoittanut, että asiakkaiden tavoittelemisen vie yllättävän paljon aikaa. Onko lisättävä henkilöstömäärä riittävä, se jää nähtäväksi. Kuka vastaa siitä, jos henkilöstöresurssit eivät riitä kaikkiin haastatteluihin.

HE:een liittyvä työttömyysturva-asia on melkoisen monimutkainen. Sen sisäistäminen ja tiedotus asiakkaille on iso työ. Tähän olisi kiinnitettävä huomiota. Olisi tarpeen tehdä erittäin perusteellista valtakunnallista tiedotusta. Koska monet haastatteluja tekevät virkamiehet tulevat olemaan uusia, heille tulee paljon uutta omaksuttavaa. Malliin liittyvä tiedottamisvelvollisuus on kuitenkin vaativa ja asiakkaidenkin kannalta vaikeasti omaksuttava. Mallin toteuttajia on paljon, koska myös työllisyyden kuntakokeilut tekevät sitä. On olemassa riskejä, että asiakas ei kaikissa tapauksissa saa yhdenvertaista kohtelua jo pelkästään asian monimutkaisuuden vuoksi.

Samaan aikaan kuin haastattelujen pitäisi alkaa, ollaan uudistamassa asiakkuudenhallintajärjestelmää. Näiden kahden ison asian yhtäaikainen toteuttaminen voi tuottaa ongelmia. Keha-keskuksella ei ehkä ole realistisia mahdollisuuksia saada Teaa rakennettua pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mallin mukaiseksi. Kahden eri järjestelmän (Ura ja Tea) mahdollinen käyttäminen yhtä aikaa tuo paljon lisähaasteita.

ELY-keskuksilla on oltava riittävästi resursseja ostopalvelujen tekemiseen. Jos laki tulee voimaan kesken vuoden, on kyettävä yhteensovittamaan alkuvuoden osin erilaiset palvelut (pääosin työhakuvalmennukset ja osin uravalmennukset) ja lain mukaiset ostopalveluna toteutettavat haastattelut. Tämä vaatii henkilöstöresursseja myös ELY-keskuksiin.

ESR-rahoitteisessa Kohtaamo-hankkeessa on kehitetty tietoturvallinen ohjausalausta, joka on jo käytössä kaikissa TE-toimistoissa. Ov.fi -palveluun kehitetään tietoturvallinen (vahva tunnistautumisen) videomahdollisuus syksyn 2021 aikana. Koska korona-tilanne näyttää vaikealta,

face-to-face - haastattelujen toteuttaminen suunnitellussa määrin ei ehkä voi toteutua. Lisäksi TE-toimistoilla on haasteita tilojen kanssa, koska ei voida olettaa, että työtön matkustaa jopa 100 km haastatteluun. Ov.fi - palvelu voi ratkaista ainakin osin face-to-face haastattelujen ongelmat. Palvelu saadaan käyttöön kaikille kuntakokeiluille, jotkut kunnat ja jotkut Ohjaamot jo käyttävätkin palvelua. Jos ov.fi on yksi haastattelujen tekemisen työväline, asian ratkaisemisella on erittäin kiire. Kohtaamo-hanke päättyy v. 2021 lopussa ja henkilöstö voi lähteä muualle töihin. Kohtaamoa on kuitenkin mahdollista jatkaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

HE:ssä työllisyysvaikutusten arviointi on osin puutteellista. Sinänsä työnhaun aktivoiminen itsessään ei suoraan johda työllisyyden paranemiseen yksi yhteen. Eri paikkakunnilla on erilaisia kohtaamiongelmia. Mallin toteutus voi myös nostaa esille aikaisemmin ehkä piilossa olleita, työnhakijan työkykyisyyteen liittyviä asioita, jotka eivät ratkea työnhakua aktivoimalla. HE:stä ei käy ilmi, miten näihin asioihin reagoidaan riittävästi, onko kasvaako tarve työ- ja toimintakyvyn selvitysten tekemiseen ja miten varmistetaan niiden riittävyys TE-palveluina ja myös kuntakokeilujen puolella.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Työnantajien näkökulmasta työnhaun aktivoinnilla voi olla kahdenlaisia seurauksia. Osa työnantajista löytää itselleen työvoimaa. Osa työnantajista saattaa turhautua runsaaseen työhakemusten tulvaan, jos hakijoiden osaaminen ei kohtaakaan työvoiman tarvetta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Ostopalvelujen ja haastattelujen yhteensovittamisessa on selkeyttämisen tarvetta. Esim. työvoimakoulutuksessa olevan asiakkaan velvoite hakea työpaikkoja tulee selkeyttää ja myös tiedottaa valtakunnallisesti hyvin selkeästi. Työvoimakoulutuksen järjestäjien tulee osata informoida opiskelijoita näistä asioista edes jollain tasolla. Järjestelmä ei saa olla sellainen, että erilaiset kysymykset kuormittavat TE-toimistoa tai kuntakokeilua, kun asiakkaat ovat TE-palvelussa, erityisesti työvoimakoulutuksessa.

Kokonaisuudessaan palvelun tuottajien tuottamien haastattelujen suhde viranomaisten suorittamien haastattelujen sekä TE-palvelujen kokonaisuuteen jää HE:ssä vajaaksi. On myös huomioitava, että iso joukko asiakkaita on työttömyysetuuden turvin omaehtoisessa työvoimakoulutuksessa, joka on yleensä aika pitkäkestoinen. Voisi olla perusteltua, että näillä asiakkailla ei olisi velvollisuutta osallistua laissa tarkoitettuihin työnhakuhaastatteluihin.

Ostopalveluina hankittavissa palveluissa syvennyttään jo tällä hetkellä työnhakijan elämäntilanteeseen työnhaun näkökulmasta. Sitä tapahtuu erilaisissa valmennuspalveluissa, mutta joiltain osin myös työvoimakoulutuksissa. Palveluiden aikana voi syntyä jopa syvällisempää tietoa asiakkaasta kuin nopeissa, mallin mukaisissa haastatteluissa. HE:ssä ei oteta kantaa siihen, miten voidaan välttää päällekkäisyyttä ja huomioida ostopalvelujen aikana asiakkaasta saadun tiedon hyödyntäminen mallin toteutuksessa.

Haastattelujen ja työnhakuvelvoitteen yhdistäminen TE-palveluihin vaatii siis vielä selventämistä, samoin se, mitä vaikutuksia mallilla on työttömien muuhun aktivoimiseen kuin vain työnhaun aktivoimiseen. HE jää näiden osalta vajaaksi. On todennäköistä, että malli aktivoi työnhakijoita hakeutumaan aktiivitoimiin, jos esim. aitoja ja hakijalle sopivia työmahdollisuuksia ei ole. Ostopalveluna hankittavien TE-palvelujen kysyntä voisi jopa joissain osissa maata kasvaa. HE ei ota kantaa ostopalveluiden määrään eikä arvioi työnhakijoiden aktivoitumista tästä näkökulmasta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Muutosten voimaantulo on suunniteltu tapahtuvaksi 1.5.2022. Tietojärjestelmien näkökulmasta ajankohta voi kuitenkin olla liian aikainen ja voisikin harkita, olisiko 1.9.2022 parempi ajankohta. Samaan aikaan (1.5.2022) olisi tarkoitus ottaa käyttöön uusi asiakkuudenhallintajärjestelmä, johon HE:n mukaiset, melko monimutkaiset työttömyysturva-asiat pitäisi saada rakennettua. Kun Pohjoismainen malli itsessään on monimutkainen ja työläs, ja sitä toteuttamassa on iso joukko vasta rekrytoituja asiantuntijoita, voi samanaikainen tietojärjestelmäuudistus pahimmassa tapauksessa jopa uhata koko mallin käynnistymistä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Pudas Marja
Keski-Suomen ELY